

ΜΙΚΡΕΣ ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ

Θεόδωρος Καρυώτης

ΑΟΖ

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΖΩΝΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΚΑΡΥΩΤΗΣ

ΑΟΖ
ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΖΩΝΗ

ΜΙΚΡΕΣ ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΜΙΚΡΕΣ ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ Νο 17
Διεύθυνση σειράς: Μπάμπης Παπαδημητρίου

ΑΟΖ
Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη

Επιμέλεια-Διόρθωση: Μάνος Μπονάνος
© 2019, Εκδόσεις Κυριάκος Παπαδόπουλος Α.Ε., Θεόδωρος Καρυώτης

Η πνευματική ιδιοκτησία αποκτάται χωρίς καμιά διατύπωση και χωρίς την ανάγκη ρήτρας απαγορευτικής των προσβολών της. Κατά το Ν. 2387/20 (όπως έχει τροποποιηθεί με το Ν. 2121/93 και ισχύει σήμερα) και κατά τη Διεθνή Σύμβαση της Βέρνης (που έχει κυρωθεί με το Ν. 100/1975), απαγορεύεται η αναδημοσίευση, η αποθήκευση σε κάποιο σύστημα διάσωσης και γενικά η αναπαραγωγή του παρόντος έργου με οποιονδήποτε τρόπο ή μορφή, τμηματικά ή περιληπτικά, στο πρωτότυπο ή σε μετάφραση ή άλλη διασκευή, χωρίς γραπτή άδεια του εκδότη.

Έκδοση: Οκτώβριος 2019

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
www.epbooks.gr

Καποδιστρίου 9, 144 52 Μεταμόρφωση Αττικής
τηλ.: 210 2816134, e-mail: info@epbooks.gr

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ
Μασσαλίας 14, 106 80 Αθήνα, τηλ.: 210 3615334

ISBN 978-960-484-508-8

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Τι ακριβώς είναι η ΑΟΖ;.....	5
2. Η αξία της ελληνικής ΑΟΖ.....	19
3. Το θαύμα των υδρογονανθράκων.....	32
4. Η αξία της ξεχασμένης αλιείας.....	40
5. Η ΑΟΖ της Ευρώπης.....	50
6. Οι οριοθετήσεις της ΑΟΖ.....	57
7. Τουρκία: ο εφιάλτης του Αιγαίου Αρχιπελάγους.....	67

Για να δείτε έγχρωμους τους χάρτες αυτού του βιβλίου, μπορείτε να σαρώσετε με κινητό ή τάμπλετ τον διπλανό κωδικό (με εφαρμογή ανάγνωσης κωδικού QR) ή να πληκτρολογήσετε απευθείας σε οποιοδήποτε browser τον σύνδεσμο: https://www.epbooks.gr/datafiles/aoz_maps.pdf

Κεφάλαιο I

ΤΙ ΑΚΡΙΒΩΣ ΕΙΝΑΙ Η ΑΟΖ;

Το 1967, ο πρέσβης της Μάλτας στα Ηνωμένα Έθνη Α. Πάρντο ζήτησε τη σύγκληση διεθνούς διάσκεψης για τη θέσπιση ενός νέου νόμου για τις θάλασσες, με την έκκληση οι ωκεανοί να αποτελέσουν «κοινή κληρονομιά της ανθρωπότητας». Δεκαπέντε χρόνια αργότερα, στις 10 Δεκεμβρίου 1982, σχεδόν 120 χώρες υπέγραψαν τη νέα Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας, ολοκληρώνοντας μία από τις σημαντικότερες διεθνείς διασκέψεις.

Ο πρεσβευτής της Σιγκαπούρης Tommy Koh, πρόεδρος της διάσκεψης, δεν υπερέβαλε καθόλου όταν δήλωσε, στις 30 Απριλίου 1982, πως «Σήμερα έχουμε ραντεβού με την Ιστορία». Η Τρίτη Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (The Third United Nations Conference on the Law of the Sea ή UNCLOS III από τα αρχικά της στην αγγλική γλώσσα) υπήρξε πραγματικά ένα κοσμοϊστορικό γεγονός. Καμία άλλη παγκόσμια διάσκεψη δεν κράτησε τόσα χρόνια με τη συμμετοχή τόσων πολλών κρατών.

Οι εργασίες της UNCLOS III διήρκεσαν από τον Δεκέμβριο του 1973 μέχρι τον Δεκέμβριο του 1982, οπότε ετέθη για υπογραφή και επικύρωση από τα κράτη η νέα Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας. Η Σύμβαση του 1982 διαιρείται σε 17 μέρη (Μέρη I-XVII), και περιλαμβάνει 320 άρθρα και 9 παραρτήματα (Παραρτήματα I-IX).

Επίσης στην Τελική Πράξη της Διάσκεψης περιλαμβάνονται 4 Αποφάσεις (Αποφάσεις I-IV) και 6 Παραρτήματα.

Το κείμενο της νέας Σύμβασης υιοθετήθηκε στις 30 Απριλίου 1982 με μεγάλη πλειοψηφία: 130 κράτη ψήφισαν υπέρ (ανάμεσά τους η Ελλάδα και η Κύπρος), 4 κράτη ψήφισαν κατά (ΗΠΑ, Τουρκία, Ισραήλ και Βενεζουέλα) και 17 κράτη απείχαν. Αργότερα, στις 10 Δεκεμβρίου 1982 την UNCLOS υπέγραψαν 120 κράτη (μεταξύ των οποίων η Ελλάδα και η Κύπρος) στο Montego-Bay της Τζαμάικα. Τέλος, η Σύμβαση προέβλεπε ότι θα ετίθετο σε ισχύ 12 μήνες μετά την επικύρωσή της από 60 κράτη (άρθρο 308). Η UNCLOS τελικά τέθηκε σε ισχύ στις 16 Νοεμβρίου 1994, και έως σήμερα την έχουν επικυρώσει 167 κράτη και η Ευρωπαϊκή Ένωση.

Το νερό καλύπτει το 70% της επιφάνειας της Γης και υπήρξε πάντα σημαντικό σε όλα τα στάδια της ανάπτυξης του κόσμου. Εκτός από τον κρίσιμο ρόλο της στη διατήρηση ήπιων καιρικών συνθηκών, η θάλασσα έχει χρησιμοποιηθεί ως πηγή τροφίμων, προστατευτικό τείχος και εργαστήριο για την κατανόηση της φυσικής και βιολογικής ιστορίας της Γης.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η UNCLOS αποτελεί ιστορικό ορόσημο, καθώς συμβολίζει μια ριζική αλλαγή στη διάρθρωση των οικονομικών σχέσεων σε παγκόσμιο επίπεδο, εισάγοντας στο διεθνές οικονομικό δίκαιο μια σειρά νέων εννοιών οι οποίες, εξεταζόμενες στο σύνολό τους, προσφέρουν το υπόβαθρο για μία νέα τάξη πραγμάτων.

ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Το 1947 τα Ηνωμένα Έθνη δημιούργησαν την Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου με αποστολή να μελετήσει ένα νέο νομικό καθεστώς για τις θάλασσες, που θα αντιμετώπιζε και τα προβλήματα του περιορισμού της κυριαρχίας των παράκτιων κρατών μόνο μέσα στην αιγιαλίτιδα ζώνη τους. Μετά από μελέτες δέκα ετών, η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ αποφάσισε να συγκαλέσει την Πρώτη Διάσκεψη για το Δίκαιο της Θάλασσας

(UNCLOS I) το 1958 στη Γενεύη. Στην UNCLOS I συνάφθηκαν τέσσερις Συμβάσεις για το Δίκαιο της Θάλασσας:

1. Η Σύμβαση για την αιγιαλίτιδα ζώνη και τη συνορεύουσα ζώνη.
2. Η Σύμβαση για την ανοικτή θάλασσα.
3. Η Σύμβαση για την αλιεία και τη διατήρηση των ζωντανών πόρων της ανοικτής θάλασσας.
4. Η Σύμβαση για την Υφαλοκρηπίδα.

Η UNCLOS I δεν μπόρεσε όμως να συμφωνήσει στα εξής θέματα:

1. Στο μήκος της αιγιαλίτιδας ζώνης.
2. Στο μήκος των ευθειών γραμμών βάσης.
3. Στον ξεκάθαρο ορισμό της υφαλοκρηπίδας.
4. Στο μήκος της αποκλειστικής αλιευτικής ζώνης.

Για αυτόν τον λόγο πραγματοποιήθηκε, πάλι στη Γενεύη, η Δεύτερη Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS II) με κύριο θέμα στην ατζέντα τον καθορισμό του μήκους της αιγιαλίτιδας ζώνης και των αποκλειστικών ζωνών αλιείας. Παρότι η UNCLOS II είχε περιορισμένη ημερήσια διάταξη, δεν κατάφερε να βρει λύσεις σε κανένα από τα δύο θέματα. Επομένως, η ανάγκη για μια UNCLOS III ήταν πλέον θέμα χρόνου.

Η ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΖΩΝΗ

Ένα από τα πιο σημαντικά έργα της Διάσκεψης του ΟΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας ήταν η δημιουργία και κωδικοποίηση του θεσμού της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ). Έτσι, δόθηκε ένα τέλος στη χαώδη κατάσταση που επικρατούσε μέχρι τότε στο Διεθνές Δίκαιο Αλιείας. Με βάση τα άρθρα 55, 56, 57 της νέας Σύμβασης (1982), ως Αποκλειστική Οικο-

νομική Ζώνη ορίζεται η πέραν και παρακείμενη της αιγιαλίτιδας ζώνης περιοχή, το πλάτος της οποίας μπορεί να φτάσει τα 200 ναυτικά μίλια (ν.μ.) από τις γραμμές βάσης από τις οποίες μετριέται το πλάτος της αιγιαλίτιδας ζώνης. Εντός της ΑΟΖ το παράκτιο κράτος ασκεί κυριαρχικά δικαιώματα.

Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των παράκτιων και άλλων κρατών που αφορούν τα θέματα της αλιείας μέσα στην ΑΟΖ καθορίζονται στη Σύμβαση από τα άρθρα 51, 55, 56, 58-73, 115 και 123, ενώ στις περιοχές της ανοικτής θάλασσας η αλιεία ρυθμίζεται από τα άρθρα 116-120. Επιπλέον, στο Παράρτημα I της Σύμβασης αναφέρονται τα αποδημητικά είδη ψαριών που βρίσκονται μέσα ή έξω από αυτή τη ζώνη. Εάν όλα τα παράκτια κράτη κάνουν χρήση των δικαιωμάτων τους σε ΑΟΖ που θα εκτείνεται στα 200 ναυτικά μίλια, τότε η περιοχή των ωκεανών που θα ανήκει σε αυτά τα κράτη θα καλύπτει γύρω στα 37,7 εκατομμύρια τετραγωνικά ναυτικά μίλια – ή το 35,8% της συνολικής θαλάσσιας επιφάνειας. Μέσα στην επικυριαρχία αυτών των ζωνών περιλαμβάνονται πάνω από το 90% της παγκόσμιας αλιείας, πάνω από το 87% των υδρογονανθράκων και γύρω στο 10% των πολυμεταλλικών κονδύλων. Επομένως, εύκολα μπορεί κανείς να αντιληφθεί την κρίσιμη σημασία που έχει η ΑΟΖ όχι μόνο για το Δίκαιο της Θάλασσας αλλά γενικότερα για την παγκόσμια οικονομία και τις διεθνείς οικονομικές σχέσεις.

Το άρθρο 56 της Σύμβασης αναφέρεται στα δικαιώματα, τις αρμοδιότητες και τις υποχρεώσεις του παράκτιου κράτους μέσα στην ΑΟΖ. Σύμφωνα με το καίριο αυτό άρθρο, εντός των ορίων της ΑΟΖ το παράκτιο κράτος έχει κυριαρχικά δικαιώματα στην έρευνα, την εκμετάλλευση, τη διατήρηση και τη διαχείριση των ζώντων ή μη πόρων του βυθού, του υπεδάφους και των υπερκείμενων υδάτων. Επίσης, ασκεί κυριαρχικά δικαιώματα και σε άλλες οικονομικές δραστηριότητες, όπως είναι η παραγωγή ενέργειας από τα ύδατα, τα ρεύματα και τους ανέμους. Επιπλέον, το παράκτιο κράτος έχει αποκλειστική

αρμοδιότητα για: (α) την τοποθέτηση και χρήση τεχνητών νήσων και άλλων εγκαταστάσεων, (β) τη διεξαγωγή θαλάσσιας επιστημονικής έρευνας και (γ) την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος από τη ρύπανση. Το άρθρο 56 αναφέρει επίσης ότι το παράκτιο κράτος έχει υποχρέωση να σέβεται τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των άλλων κρατών μέσα στη δική του ΑΟΖ, πάντα βέβαια σύμφωνα με τους όρους που προβλέπει η Σύμβαση.

Θα πρέπει να σημειωθεί στο σημείο αυτό ότι το άρθρο 56 αναφέρεται σε «κυριαρχικά δικαιώματα» και όχι σε «κυριαρχία» του παράκτιου κράτους σε σχέση με την ΑΟΖ. Έτσι, η νέα Σύμβαση προνοεί για τα συμφέροντα της παγκόσμιας κοινωνίας, αναγνωρίζοντας όχι μόνο ορισμένες υποχρεώσεις του παράκτιου κράτους στο οποίο ανήκει η ΑΟΖ αλλά και δικαιώματα των άλλων κρατών, όπως βέβαια συμβαίνει με διαφορετικό τρόπο και στην περίπτωση της αιγιαλίτιδας ζώνης. Είναι ξεκάθαρο ότι στη Διάσκεψη του ΟΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας έγινε προσπάθεια να υπάρξει κάποια ισορροπία ανάμεσα στα παράκτια κράτη και στην παγκόσμια κοινότητα για αρκετά θέματα σε μακροπρόθεσμη βάση. Από την πρακτική των διαφόρων κρατών θα φανεί τελικά κατά πόσον έχει διατηρηθεί αυτή η ισορροπία. Ανάμεσα στα θέματα που ενδέχεται να δημιουργήσουν προβλήματα συγκαταλέγονται αυτά της αλιείας, της ναυτιλιακής έρευνας, της ναυσιπλοΐας και της προστασίας του περιβάλλοντος.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΚΑΡΥΩΤΗΣ

ΑΟΖ

Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ) αποτελεί ένα σπουδαίο εργαλείο για την άσκηση οικονομικής και, κατ' επέκταση, εθνικής πολιτικής, και αφορά κάθε κράτος με θαλάσσιες ακτές. Ο Θεόδωρος Καρυώτης υπήρξε πρωτοπόρος στην ανάδειξη της σημασίας της ΑΟΖ για το Δίκαιο της Θάλασσας, ειδικά μάλιστα για την Ελλάδα. Ο συγγραφέας κατάρφερε να εισαγάγει τη νέα αυτή έννοια στη δημόσια συζήτηση, όπως συμβαίνει και με την παρούσα έκδοση. Δυστυχώς, οι επίμονες προσπάθειες να παροτρύνει τις πολιτικές ηγεσίες να αναλάβουν δράση, προσπάθειες που ξεκίνησαν επί των κυβερνήσεων Ανδρέα Παπανδρέου, στις οποίες συμμετείχαν και πολλοί ακόμη, δεν καρποφόρησαν. Είναι χαρακτηριστικό ότι η Κυπριακή Δημοκρατία όρισε τη δική της ΑΟΖ ήδη από το 2004, κερδίζοντας «πόντους» στις τρέχουσες διεθνείς έρευνες για υδρογονάνθρακες. Την ίδια πρωτοβουλία προσδιορισμού της εθνικής τους ΑΟΖ έχουν ήδη αναλάβει 138 παράκτια κράτη.

Ο προσδιορισμός και η ανακήρυξη της ελληνικής ΑΟΖ αποτελεί κρίσιμο ζήτημα και σε ό,τι αφορά τον έλεγχο της επιθετικότητας της Τουρκίας, που συνεχίζεται επί δεκαετίες στο Αιγαίο και στην ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου. Στην παρούσα ανάλυση, κεντρική θέση διαδραματίζει ο «πόλεμος» με τους χάρτες των διάφορων ΑΟΖ, οι οποίοι υποστηρίζουν στην παρούσα ΜΙΚΡΗ ΕΙΣΑΓΩΓΗ την τεκμηριωμένη παρουσίαση της έννοιας και της ιστορίας της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης, που τόσο μας ενδιαφέρει.

Η σειρά ΜΙΚΡΕΣ ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ περιλαμβάνει βιβλία αναφοράς, γραμμένα από ειδικούς, τα οποία δίνουν έγκυρη και σε βάθος πληροφόρηση για θέματα άμεσου ενδιαφέροντος. Απλή αλλά όχι απλουστευτική, επιστημονική αλλά όχι απροσπέλαστη, σύντομη αλλά και πλήρης, η σειρά προσφέρει στον σύγχρονο αναγνώστη τα κλειδιά ώστε να κατανοήσει σε βάθος τον πολύπλοκο και μεταβαλλόμενο κόσμο μας.

ISBN 978-960-484-508-8

9 789604 845088

Κωδ. μηχ/σης 25.317

www.epbooks.gr